

จัดงานวิสาขบูชา

อย่าอยู่แค่น้ำตา ต้องไปให้ถึงเนื้อตัว*

ได้ยินข่าวว่าจะมีการจัดงานวิสาขบูชาระดับโลก รัฐบาลโดยท่าน นายกรัฐมนตรี ก็เป็นผู้นำที่สนับสนุน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง แต่ที่นี้ก็มีข่าวว่าเกิดปัญหากันขึ้น เรื่องที่เป็นข่าวต่อเนื่องมาก็คือ มีองค์กรย่อยนั้นนี้จะร่วมหรือไม่ร่วม ตอนหนึ่งก็ได้ยินว่าเอาละ เลิกแล้ว ในที่นี้ เรื่องใครเล็ก ใครไม่เล็ก ใครร่วม ใครไม่ร่วม จะไม่พูดถึง แต่ที่น่าเป็นห่วง ก็คือ เรื่องจะผ่านไปโดยไม่มีความรู้ โดยเฉพาะไม่ชัดเจน อะไรที่ผ่านไปแบบคลุมเครือ ย่อมไม่ดี

ควรแสดงความคิดเห็นกับ บนฐานของความรู้

สังคมปัจจุบันนี้ เราพูดกันนักว่ายากให้เป็นสังคมแห่งความรู้ หรือเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ แต่ถ้าปล่อยกันไปอย่างนี้ ก็เป็นสังคมแห่งการไม่รู้จักเรียนรู้ ดังที่ปรากฏว่ามีแต่การแสดงความเห็น โดยไม่พยายามที่จะหาความรู้และเอาความรู้ที่จริงแท้ชัดเจนมาเผยแพร่ มีแต่การแสดงความคิดเห็นไปตามความรู้สึก ก็เลยกลายเป็นเรื่องของความคิดเห็นที่ไม่เกิดจากความรู้และไม่ช่วยให้เกิดความรู้ ไม่สร้างสรรค์ปัญญา ว่ากันไป

* บันทึกคำตอบ ของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) กรณีการจัดงานวันวิสาขบูชา ปี 2548 ที่เป็นประเด็นถกเถียงเกี่ยวกับ องค์การที่สมควรจะเป็นหลักของการจัดงานฯ และมีการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ต่อกรณีนี้ต่างๆ นานา ซึ่ง คุณจุฬารัตน์ นริศตยกุล ในฐานะสื่อมวลชนซึ่งมีหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ครบถ้วน และสร้างสรรค์ ได้ขอโอกาสนำคณะไปกราบเรียนซักถาม เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2548 ทันเวลาาก่อนที่ท่านจะเดินทางไปพักเงียบๆ ในต่างจังหวัด เนื่องจากอาพาธ

ตามความชอบใจไม่ชอบใจ โดยเอากระแสต่างๆ มาเป็นตัวตัดสิน

จุดน่าเป็นห่วงก็ตรงนี้แหละ จึงต้องเน้นอีกที ไม่ว่าเรื่องจะไป
อย่างไรก็ตาม ควรจะให้คนมีความรู้ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ในที่นี้จะไม่วิจารณ์ตัวประเด็นใหญ่เรื่องการจัดงาน อาจจะต้องพาดพิง
เพราะมันเกี่ยวกัน เพราะเรื่องมันเริ่มต้นมาอย่างนั้น แต่จะมุ่งไปที่ความรู้ คือ
พูดไว้ให้เกิดความรู้ โดยเราไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั่นเอง

เรื่องนี้ขอพูดไว้ก่อนเพราะว่า เท่าที่ได้ยิน มีสถาบันและองค์กรต่างๆ
เกี่ยวข้อง มีทั้งมหาเถรสมาคม และเมืองค์กรเช่นสันติอโศกเข้ามา และยังมี
อื่นๆ อีก ซึ่งได้ยินว่าโน่นนี่อะไรต่าง ๆ แต่ที่เด่นก็คือสันติอโศก

ที่นี้ ที่จะพูดต่อไปนี้ ไม่ใช่หมายความว่าเอาตมาพอใจชอบใจการ
บริหารกิจการพระศาสนาของมหาเถรสมาคม คือ เราก็เห็นกันอยู่ว่า เวลา
การบริหารกิจการพระศาสนา โดยเฉพาะกิจการคณะสงฆ์อ่อนแอและถูก
ปล่อยปละละเลยมาก ควรจะมีการปรับปรุงอย่างจริงจัง อันนี้แยกเป็นอีก
ประเด็นหนึ่ง แต่ต้องรู้ไว้ก่อนว่า ที่พูดนี้ ไม่ใช่เข้าไปเห็นด้วย หรือชอบคณะ
สงฆ์ แล้วไปพูดเพราะว่าเข้าข้าง ไม่ใช่ใช้อย่างนั้น แต่เราต้องการความรู้ และ
ให้คิดให้พูดกันบนฐานของความรู้

เรื่องความสามัคคี

ที่นี้ก็มาดูว่า ที่จะให้องค์กรนั้นมาร่วมจัดงานกับคณะสงฆ์นั้น
เราจะมีหลักในการพิจารณาอย่างไร ไม่ใช่แค่พูดลอยๆ ว่า เรามาร่วม
สามัคคีกัน อะไรต่างๆ อย่างนั้นอย่างนี้

เริ่มต้น ที่พูดว่า “สามัคคี” นั้นก็เป็นคำที่ดี แต่ความสามัคคีมี ๒ อย่าง
อย่างที ๑ ใช้คำเบา ๆ หน่อย เลี้ยงคำรุนแรง ขอใช้คำว่าความ
สามัคคีของคนขี้เมา คือ คนขี้เมาแกตั้งวงเหล้าขึ้น ใครมาก็กินด้วยกัน
จะมาอย่างไรและกินเสร็จแล้วจะไปอย่างไร ก็แล้วแต่ ก็หมดเรื่องไป

อย่างที่ ๒ ความ**สามัคคีของบัณฑิต** คือ บัณฑิตนั้น เมื่อแก้ปัญหาเสร็จแล้ว ก็มาร่วมทำสังฆกรรมกัน แต่เมื่อเขายังไม่ได้ตกลงร่วมกันนั้น ก็ไม่ได้หมายความว่าเขาจะไปทำร้ายกัน

ในแบบของบัณฑิตนั้น เมื่อยังแก้ปัญหาไม่เสร็จ ก็ไม่ทำร้ายไม่เบียดเบียนกัน ก็อยู่กันไปด้วยดีโดยสงบ แต่จะสามัคคีก็คือ แก้ปัญหาให้สำเร็จลง ยุติด้วยความรู้ความเข้าใจ แล้วอะไรๆ ก็ดำเนินไปได้ด้วยดี จึงจะมีความประสานสอดคล้องกลมกลืนกัน ที่เรียกว่าความสามัคคี

ถ้าพื้นฐานข้างในลึกลงไปยังขัดแย้งกันอยู่ คนหนึ่งมีของตัวไว้แล้วว่า จะเดินไปทางหนึ่ง อีกคนหนึ่งยึดอีกหลักหนึ่ง ก็จะเดินไปอีกทางหนึ่ง แล้วคุณจะบอกว่าสามัคคี แม้แต่จะออกเดินก็ยังไปไม่ได้แล้ว ใครคนหนึ่งจะมาบอกตกลงว่าสามัคคี ทั้งที่ยังไม่รู้เรื่องว่าคนไหนจะไปไหน จะไปอย่างไร แบบใด และจะไปเอาอะไร ได้แต่ตกลงว่าสามัคคี พอเริ่มเดิน ก็เริ่มยุ่งแล้ว ยิ่งเดินไปก็ยิ่งยุ่ง จนไปกันไม่ได้ เพราะฉะนั้น สามัคคีแบบบัณฑิตก็ต้องแก้ปัญหาหลักที่ยึดต่างกันอย่างนั้น ให้มันลงตัว

แล้วก็ที่ท่านนายกฯ บอกว่า “**นับถือพระพุทธเจ้าเหมือนกัน**” ก็**ต้องสามัคคีกัน** อันนี้ก็เป็นคำที่สำคัญ คนก็จะเห็นว่า เออ...ก็จริงของท่านนี่นา...นับถือพระพุทธเจ้าเหมือนกัน ก็น่าจะสามัคคีร่วมกันจัดได้

แต่ที่จริง คำพูดนี้ต้องเปลี่ยน ต้องพูดใหม่ว่า “**จะอ้างว่านับถือพระพุทธเจ้าเท่านั้น ไม่พอหรอก**” เพราะว่า พวกที่บอกว่่านับถือพระพุทธเจ้านี้ เราต้องดูด้วยว่าเขาปฏิบัติอย่างไร มีหลักการอย่างไร ยึดถืออย่างไร ดีไม่ดีจะยุ่งนะ

เดี๋ยวจะยกตัวอย่างในญี่ปุ่นและในอเมริกา แต่เอาแค่ในเมืองไทยก่อน ก็มีกลุ่มที่อ้างว่า ฉันทึ้นับถือพระพุทธเจ้าเหมือนกัน เช่น กลุ่มพุทธาวตาร คือพวกหนึ่งที่มาจากอินเดีย เป็นพวกในศาสนาฮินดูที่เคยพยายามกลืนพระพุทธศาสนา เขาบอกว่าพระพุทธเจ้าเป็นนารายณ์อวตารลงมา พวกนี้ก็อ้าง

ว่านับถือพระพุทธรูปเจ้าเหมือนกัน แต่จริง ๆ ตัวแท้เขาเป็นฮินดู

ในอินเดียครั้งอดีตนั้น ฮินดูคิดลัทธิพุทธศาสนา จะทำอะไรละ พระพุทธศาสนาเจริญมาก ทำมาหลายอย่าง ทั้งรุนแรงแล้วก็ไม่สำเร็จ ไม่รู้จะทำอย่างไรดี ก็เลยกลืนเสีย เลยใช้วิธีอ้างว่าพระพุทธรูปเจ้าเป็นพระนารายณ์ เทพเจ้าใหญ่อวตารลงมา (พูดออกมาข้างนอกให้จำกันเป็นปางพุทธอวตาร ดูเข้าที แต่พวกเขาเองรู้กันว่าให้เป็นปางมายาโมหะ คือลงมาหลอกหลวง พวกฮินดูให้นับถือผิดๆ คือเขาให้ชาวพุทธนี้แหละเป็นพวกฮินดู)

กลุ่มพุทธอวตารเข้ามาในเมืองไทยหลายปีแล้วนะ มีคนเคยเอาภาพที่เขาไปเผยแพร่มาให้ดู เขาพยายามเผยแพร่ลัทธิของเขา แล้วฮินดูก็จะเข้ามาได้ง่ายขึ้น นี่อ้างพระพุทธรูปเจ้าเหมือนกัน แต่ขึ้นสามัคคี ก็ยุ่งเลย

อีกตัวอย่างหนึ่ง ถ้าเกิดมีกลุ่มนักบวชพวกหนึ่งบอกว่า เป็นพระพุทธรูปศาสนาเหมือนกัน จะมาสามัคคี แต่เป็นกลุ่มนักบวชมีครอบครัว แล้วก็อ้างว่า ก็นับถือพระพุทธรูปเจ้าเหมือนกัน อย่างนี้จะปล่อยเข้ามาง่าย ๆ หรือ

เพราะฉะนั้น ที่ท่านว่านับถือพระพุทธรูปเจ้าเหมือนกันก็ต้องสามัคคีกัน นี่ คำพูดนี้ต้องพูดใหม่ คือพูดอย่างที่ว่า **"จะอ้างว่านับถือพระพุทธรูปเจ้าเหมือนกันเท่านั้น ไม่พอนะ"** ต้องดูต่อไปว่า มีหลักการ มีการปฏิบัติ เชื่อถือ ยึดถืออะไรอย่างไร เพราะเรื่องศาสนาก็สำคัญตรงที่หลักการและการปฏิบัติที่เชื่อถือยึดถือนี้แหละ แล้วก็ตรงนี้เองละ ที่ทำให้พระพุทธรูปศาสนาเจริญหรือเสื่อม หรือเกือบสูญสิ้นได้เลย นี่แหละตัวสำคัญเลย

ยังอีกแง่หนึ่ง คือ **ความสามัคคีก็เป็นเรื่องหนึ่ง การแสดงออกซึ่งความสามัคคีก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง** สามัคคีมีอยู่ ไม่มีปัญหา แต่การแสดงออกซึ่งความสามัคคีนี้ ก็ต้องทำให้เหมาะสมด้วย อย่าเอามาปนปล้ำสนกัน เขาก็สามัคคีกันอยู่ หรือเราสามัคคีกันจริง จิตใจปรารถนาดี ไม่ได้แตกแยกอะไรกัน แต่ในการแสดงออกซึ่งความสามัคคี ก็ต้องมีวิธีการที่จะแสดงความสามัคคีให้เหมาะสมในทางสังคม พ่อแม่สามัคคีกับลูก ครู

อาจารย์สามัคคีกับเด็กลูกศิษย์ ก็ต้องจัดให้เหมาะสม ไม่เช่นนั้นสังคมจะยุ่ง
หมด ยิ่งในระดับชาติ ก็ต้องทำให้เป็นตัวอย่าง ไม่เช่นนั้นในสังคมชุม
ชนระดับป्लीกย่อยจะวุ่นวายสับสนหมด อันนี้เรื่องความสามัคคี

เรื่องเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

ที่นี่ อีกอย่างหนึ่ง **มักจะอ้างเรื่องเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ** รัฐธรรมนูญ
นั้นเป็นกฎหมายแม่บทของประเทศ บางทีก็เขียนไว้เพียงให้หลักกว้าง ๆ
จริงอยู่ เจตนารมณ์ก็มุ่งให้คนมีเสรีภาพ แต่เสรีภาพนั้นก็ต้องมี
กฎหมายปลีกย่อยมาบอกอีกว่าในเรื่องใดแค่ไหนอย่างไร ไม่ใช่บอกที่
เดียวจบแค่รัฐธรรมนูญ

จะเห็นว่า เสรีภาพในรัฐธรรมนูญอาจจะบอกกว้าง ๆ เช่นในเรื่องทาง
ศาสนา ก็จะทำให้ เมื่อไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน นี่เป็นสำนวนเก่า
ที่เขียนกันมาแต่ไหนแต่ไร หรือถ้าเป็นหลักทั่วไป ก็ทำนองว่า เมื่อไม่ละเมิด
ต่อผู้อื่น **เมื่อรัฐธรรมนูญบอกไว้กว้างๆ ก็มีกฎหมายลูกมารับช่วงต่อ**

อย่างเรื่องศาสนานิกายต่างๆ ก็ไม่ใช่หมายความว่า จะไปอ้างรัฐ-
ธรรมนูญว่าใครจะนับถืออย่างไร ก็เป็นนิกายอะไรก็ได้ อย่างในเมืองไทยก็
มีกฎหมายบอกว่านิกายไหนเป็นที่ยอมรับโดยรัฐ อย่างเช่น แม้แต่ที่มี
นิกายจีน นิกายญวน (จีนนิกาย อาหม่นนิกาย) ก็มีกฎหมาย ดูเหมือนจะใน
ระดับกฎกระทรวงยอมรับ ไม่ใช่จะอ้างรัฐธรรมนูญ แล้วบอกว่าเป็น
นิกายหนึ่ง ๆ ไม่ได้ ถ้าขึ้นอย่างนั้นแล้วจะยุ่งหมด

ก็เลยจะขอยกตัวอย่างสักหน่อย คือ **ศาสนานี้เป็นเรื่องว่าด้วยความ
ดีงาม และเป็นเรื่องใหญ่ แต่ถ้าจัดการไม่ดี ก็จะเป็นปัญหาที่ใหญ่มากด้วย**

ขอยกตัวอย่างในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่นเรื่องที่เกิดขึ้นในประเทศ
ญี่ปุ่น ตอนนั้นก็ ๑๐ ปีพอดี คือเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม ปี 1995
มีการปล่อยแก๊สพิษในสถานีรถไฟใต้ดิน ทำให้คนตายไปจำนวนหนึ่งแล้ว

บาดเจ็บหลายพัน ลีบไปลีบมา ก็ได้ความว่ามาจากลัทธิศาสนาที่เรียกว่า
“โอม-ชินริเกียว” (Aum Shinrikyo)

ลัทธินี้ก็อ้างว่ามาจากพุทธศาสนา รวมกับ เต๋า และโยคะ จะเห็นว่ามี
 คำว่า “โอม” ซึ่งเป็นคำที่มาจากศาสนาพราหมณ์

ขอให้ข้อมูลเป็นความรู้ปลุกย่อยนิดหน่อย คือ เวลาพวกพราหมณ์จะ
 กล่าวอะไรที่สำคัญมากขึ้นมา เขาจะเริ่มต้นด้วยคำว่า “โอม” ซึ่งเขาถือเป็นคำ
 คักดีสิทธิ์อย่างยิ่ง หรือคักดีสิทธิ์ที่สุดในศาสนาพราหมณ์ เป็นคำที่รวมเอา
 เทพเจ้าที่เรียกว่า “ตรีมูรติ” คือพระพรหม พระนารายณ์ และพระอิศวร อัน
 สูงสุดของศาสนาพราหมณ์ เข้าไว้ด้วยกันในคำเดียว หรือหมายถึงไตรเพท
 คัมภีร์ที่เป็นองค์การของพระพรหม ซึ่งก็ยิ่งใหญ่ที่สุดในศาสนาพราหมณ์

ต่อมาพุทธศาสนาแบบมหายานเกิดขึ้น ก็อย่างที่ทราบกัน คือมีการ
 ไปรับเอาแนวคิดของพราหมณ์/ฮินดูเข้ามา คำว่า “โอม” ก็เข้ามาสู่พุทธ
 ศาสนา โดยที่พุทธศานมหายานก็มี “โอม” เป็นคำที่สำคัญมาก เช่นใน
 ประโยคว่า “โอม มณี ปัทเม-หุ่ม”

(ชาวพุทธบางท่านเอาคำนี้มาปรับให้เข้ากับพุทธศาสนา โดยให้ “โอม”
 หมายถึงพระรัตนตรัย ด้วยการแยกศัพท์ให้ตรงตามของพราหมณ์ เป็น
 อ+อุ+ม=โอม แต่ทั้งนี้เปลี่ยนให้ อ=อรหฺ อู=อุตุตมธมโม ม=มหาสงโฆ)

ตอนนั้นมาที่ญี่ปุ่นก็แปลงต่อไปอีก โอม-ชินริเกียว (Aum Shinrikyo)
 ก็มีท่านโชโก อาซาฮารา (Shoko Asahara) เป็นหัวหน้าลัทธิ แต่ไป ๆ
 มา ๆ กลายเป็นว่า ลัทธิศาสนานี้ ซึ่งบอกว่านิยมความสงบ ให้นั่งสมาธิ ทำ
 จิตภาวนา แต่มีเบื้องหลัง ในที่สุดก็คือนักก่อคดีปล่อยแก๊สพิษในสถานี
 รถไฟใต้ดิน ทำให้คนตายและเจ็บมากมาย

แต่ที่เป็นอย่างนี้ก็เป็นเรื่องที่มีอิทธิพลของศาสนาคริสต์เข้ามาด้วย
 เมื่อก็บอกว่าเอาพุทธศาสนา โยคะ แล้วก็เต๋า มาผสมผสานกัน แต่ที่ว่า
 อิทธิพลของศาสนาคริสต์ ก็คือ ความเชื่อในคำทำนายเรื่องโลกาวินาศ คือ

ในศาสนาวิ-คริสต์มีคัมภีร์พวกหนึ่งเรียกว่า **อะพอคคาลิปส์ (Apocalypse)** ซึ่งพูดถึงคำทำนายที่ว่าจะเกิดภัยพิบัติใหญ่ถึงคราวโลกจะแตก (the end of the world) และพระเจ้าจะเป็นเจ้าจะทรงช่วยคนดีผู้ที่ประพฤติธรรมให้รอด ที่นี้พวกลัทธิภายหลังก็มาพัฒนาหรือเอาแนวคิดนี้มาใช้กัน เช่นบอกว่า ดูซิ โลกปัจจุบันมันวุ่นวายเลวร้ายเหลือเกิน คนประพฤติต่ำทราวม มีแต่สงครามรบราฆ่ากัน อันนี้จะทำให้พระเจ้าเป็นเจ้าพิโรธ เมื่อพิโรธแล้วก็จะทรงทำให้โลกพิเนาศ ลัทธิพวกนี้ก็บอกว่า อีกไม่ช้าโลกจะอวสาน พระเจ้าเป็นเจ้า ท่านไม่เอาไว้แล้ว เพราะฉะนั้นเขาจึงมาช่วย ให้คนพวกเราที่เป็นกลุ่มเล็กๆ นี้อรอด พวกเราต้องรีบปลีกตัวแยกออกไปเสียก่อน นี่เป็นทางรอด

อิทธิพลความเชื่อนี้ก็เข้ามาในลัทธิศาสนาอื่นด้วย อย่างที่ว่าเขาจะสันนิษฐานหรืออะไรก็แล้วแต่ **โอม-ชินริเกียว**นี้ก็ถึงกับว่าตัวเขากำหนดชะตาของโลกได้ รวมความเอาเป็นว่าลัทธินี้มีแนวคิดที่เป็นการผสมผสานลัทธิศาสนาต่าง ๆ

ที่นี้เมื่อ**โอม-ชินริเกียว**ก่อเรื่องเป็นคดีใหญ่อย่างนี้ ก็ทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นเกิดความตระหนักเห็นภัยว่า ศาสนาถ้าไม่ระวัง ก็เป็นเรื่องยุ่งเหมือนกัน เลยเป็นเหตุให้รัฐบาลญี่ปุ่นต้องออกกฎหมายมาควบคุมกิจกรรมลัทธิศาสนา

รู้จักสังคมที่พัฒนาแล้ว ให้ชัดเจนอีกหน่อย

ลองดูประเทศอเมริกาบ้าง คือน่าสังเกตว่า เรื่องราวเหล่านี้เกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาสูงสุด เพราะว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วเหล่านี้ จิตใจคนจะวุ่นวายมาก อย่าไปนึกว่าเรื่องแบบนี้จะมีเฉพาะในประเทศที่ด้อยพัฒนา นะ เพียงแต่ว่าประเทศด้อยพัฒนามีสิทธิ์ที่จะตามอย่างประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศพัฒนาแล้วนั้นแหละเป็นตัวนำในเรื่องปัญหาเหล่านี้ เขาจึงมีลัทธิพวกเหล่านี้เกิดขึ้นเรื่อยๆ

ที่อเมริกานั้น เรื่องหนึ่งที่ครึกโครมมากก็คือ เมื่อปี 1978 ได้มีกรณี

ของเจ้าลัทธิคนหนึ่ง ซึ่งตอนแรกก็เป็นนักบวชในนิกายโปรเตสแตนต์ ท่านผู้นี้ชื่อ **จิม โจนส์ (Jim Jones)** เทียวสั่งสอนเก่ง ได้รับความนิยมนมาก ก็ตั้งขบวนการของท่านขึ้น แล้วต่อมาได้พาลูกศิษย์ไปตั้งนิคมแห่งหนึ่งที่ **โจนส์ทาวน์ (Jonestown)** ในประเทศ Guyana (ในทวีปอเมริกาใต้) ต่อมาก็มีพฤติกรรมที่ทำให้ประเทศอเมริกาสงสัย จึงมีคองเกรสส์แมนพาคณะไปจะสืบสาวราวเรื่องดู แล้วตัวเองกับนักข่าวโดนพวกเหล่านี้ยิงตายไป ๔-๕ คน

ต่อมาวันหนึ่ง **จิม โจนส์** ที่เป็นเจ้าลัทธิ ได้ออกคำสั่งให้ลูกศิษย์สาวกฆ่าตัวตายโดยดื่มเครื่องดื่มที่ผสมไซยาไนด์ ดับชีพไป ๓๑๓ คน รวมทั้งคนที่ตายโดยถูกยิง และตัวเองที่ยิงศีรษะตายด้วย เป็นคดีใหญ่ครึกโครมมาก นี่ก็เรื่องของลัทธิศาสนา

อีกตัวอย่างหนึ่ง ในปี 1993 ที่รัฐเท็กซัส ก็มีกรณีของ **คุณเดวิด โกรเช (David Koresh)** ที่เติบโตมาในศาสนาคริสต์นิกายเซเวนธ์เดย์แอดเวนติสซึม แต่แล้วก็กลายเป็นหัวหน้าลัทธิใหม่ ตั้งตัวแหวกแนวออกไป เรียกว่า **Branch Davidians** ซึ่งในที่สุดเมื่อเขาพาสาวกมาชุมนุมที่เมืองเวโก ใน **รัฐเท็กซัส (Waco, Texas)** ก็เกิดมีเรื่องกับทางฝ่ายรัฐ โดยทางการเอาเจ้าหน้าที่มาล้อม และมีการยิงต่อสู้กัน เจ้าหน้าที่ล้อมอยู่ ๕๑ วัน

ในที่สุด กลุ่มนี้เองก็ได้จุดไฟเผาที่ตึกนั้น พวกตัวเองรวมทั้งเจ้าลัทธิด้วยตายไป ๗๔ คน เป็นอีกกรณีหนึ่งที่ครึกโครมมาก แล้วยังโยงใยมาถึงการระเบิดครั้งใหญ่ในรัฐ Oklahoma ซึ่งทำลายสถานที่ราชการ ทำให้ทรัพย์สินและชีวิตพินาศอดวายเป็นอันมาก และสืบสวนกันว่ามาจากพวกนี้เอง คือสาวกที่ไม่ตายคราวนั้น มีความคั่งแค้น แล้วมาก่อการขึ้น

ตัวอย่างต่อมาคือ ในปี 1997 มีหัวหน้าลัทธิที่มีภูมิหลังความเชื่อในศาสนาคริสต์ เกี่ยวกับคำทำนายเรื่องโลกาวินาศที่ว่ามาแล้ว แถบออกว่าต่อไปนี้มนุษย์ทั้งหลายจะต้องพินาศย่อยยับ มีความทุกข์เดือดร้อนกันมาก พอถึงปี 1997 เป็นวาระที่ดาวหางชื่อ **เฮลบอปป์ (Hale Bopp)** จะผ่านมา หัว

หน้าลัทธินี้ชื่อว่า นายมาร์แชล แอปเปิลไวท์ (Marshall Applewhite) เรียกสั้น ๆ ว่าท่านโบ และอีกคนหนึ่งเรียกว่าท่านปีป ("Bo" and "Peep") สองคนนี้ก็บอกแก่เหล่าสาวกว่าดาวหางมา จะมีงานผีติดมาด้วย ให้พวกเราทิ้งร่างนี้เสีย แล้วขึ้นงานผีติดไปกับดาวหางนั้นแหละ เพื่อที่จะไปสู่ประตูสวรรค์ ก็เลยเรียกลัทธินี้ว่า "Heaven's Gate" (ประตูสวรรค์)

พวกสาวกลัทธินี้ก็พากันรื้อ พอดาวหางมาก็ไปชุมนุมกัน แล้วก็พร้อมใจกันฆ่าตัวตาย รวมทั้งหมด 39 คน เพื่อจะไปกับดาวหางสู่ประตูสวรรค์ โดยเชื่อว่าพวกเขาจะพ้นจากภัยพิบัติที่มนุษย์เหล่านี้ไม่นับถือ อย่างเขาจะต้องประสบ และพวกเขาจะมีความสุข

จะเห็นเป็นเรื่องน่าแปลก ที่ว่าความเชื่อแบบนี้เกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาสูงสุด แล้วถึงมายขัดแย้งถึงกับต้องฆ่าฟันสังหารกันในดินแดนที่บอกว่าเป็นตัวอย่งของการมีเสรีภาพทางศาสนา เพราะผู้คนในประเทศเหล่านี้มีสภาพจิตใจไม่ปกติ แล้วมันก็เป็นเรื่องของจิตวิยามวลชนด้วย คือคนในสังคมแบบนี้ เมื่อจิตใจสับสนวุ่นวายมากนัก ก็อยากมีอะไรที่ง่าย ๆ ที่ไม่ต้องคิดเหตุผลมาก

อย่างในสังคมปัจจุบัน คนสมัยนี้ปั่นป่วนวุ่นกับเรื่องเหตุผล ต้องคิดมากอยู่แล้ว (ลองมองดูด้วยถึงการที่พุทธศาสนาสอนแบบเป็นเหตุเป็นผลมาก) ก็เลยอยากเอาอะไรให้มันง่าย ๆ ต่อมาก็เกิดมีลัทธิจำพวกที่เชื่อคำสั่งหัวหน้า หรือเชื่อบัญชาของเจ้าลัทธิ แบบชี้เป็นชี้ตายกันเลย

อันนี้เป็นจิตวิยามวลชน ที่เขาวิเคราะห์ว่า คนพวกนี้ต้องการจะพ้นจากความรู้สึกเลื่อนลอย เคว้งคว้าง ไม่มั่นคงในสังคมปัจจุบัน พอเขาได้อันนี้ คือมีเจ้าลัทธิที่เขาต้องเชื่อเด็ดขาด ท่านล่องอะไรมาก็ต้องทำไปอย่างนั้น เขาจะรู้สึกมั่นคง *หนึ่ง* ก็ง่าย ๆ เชื่อไปเลย ทำไปเลย *สอง* ตั้งเป็นชุมชนขึ้นมา อย่าง *จิมโจนส์* ที่ตั้งกลุ่มจนกระทั่งตั้งนิคมตั้งเมืองของตัวเอง

เมื่อมีกลุ่มพวกของตัวเองก็จะทำให้รู้สึกมีกำลังและมีความมั่นคงขึ้น

เพราะในสังคมปัจจุบันคนที่มากมายนั้น แต่ละคนรู้สึกแปลกแยก โดดเดี่ยว ว่าเหว่ หงอยเหงา พอมีชุมชนพวกของตัวเองขึ้นมา รู้สึกว่าเรามีพวก เรามีแรงคำชูจากหมู่ที่มีความคิดความเห็นอย่างเดียวกันและมีวิถีชีวิตเหมือนกัน ก็รู้สึกอบอุ่น มั่นคงขึ้น สบายใจ มีความสุขไปด้านหนึ่ง

อันนี้ก็เป็นเรื่องของภาววิเคราะห์ด้านจิตวิทยา แต่รวมความก็คือมันออกมาในเรื่องของลัทธิศาสนา เราจะต้องเข้าใจว่าเราจะต้องเตรียมรับมือกับลัทธิศาสนาต่างๆ ที่มากับสภาพของยุคสมัย ให้เกิดผลดีที่แท้ ทั้งแก่ชีวิตและสังคม

แล้วก็ต้องเข้าใจด้วยว่า ลัทธิและขบวนการต่างๆ ที่ยกมาแล้วเป็นตัวอย่างนี้ เป็นเพียงกรณีย่อย ประเภทเหตุการณ์ช่วงสั้น ที่เอามาเล่าก็เพื่อสะท้อนภาพชีวิตจิตใจและสังคม ของคนในถิ่นแดนที่ปัจจุบันถือกันว่าพัฒนาอย่างสูงยิ่งแล้ว พอให้เห็นว่าที่จริงที่แท้เขาเป็นอย่างไรกันแน่

แต่ถ้ามีเวลาพอ จะต้องเล่าเรื่องราวของลัทธินิกายหรือขบวนการทางศาสนาระดับใหญ่โต ที่ยืนยาว ซึ่งมีเรื่องยืดเยื้อ และลึกลับซับซ้อน มีอิทธิพลกว้างขวาง อย่างน้อยสัก ๓ เรื่อง จะได้เข้าใจอะไรๆ ที่เรียกว่าศาสนาชัดเจนมากขึ้น แต่ตอนนี้ ตัดไว้แค่นี้ก่อน

ทั้งนี้ที่พูดมา ก็เพื่อให้เห็นว่า ในเรื่องลัทธิศาสนานั้น การที่จะบอกว่ามีเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น ไม่พอ ต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องราวและปัญหาของลัทธิศาสนาและจัดการให้ถูกต้อง อย่างน้อย กฎหมายแม่บทหรือรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้จบในตัวแค่นั้น แต่ยังต้องมีกฎหมายลูกรับช่วงต่อด้วย

สถานะของคณะสงฆ์ ตามกฎหมายและประเพณีของประเทศไทย

เอาละ ทีนี้ก็มาพูดเรื่องการจัดงาน

เอาอย่างนี้ก่อนว่า ต้องเข้าใจเรื่องของการจัดระบบระเบียบสังคม ในประเทศไทยก่อน อย่างน้อยก็รู้ว่า เรามีประเพณีการปกครองที่เรียกว่า

พุทธจักร และอาณาจักร

ทางด้านอาณาจักรนั้น ธรรมดาทุกประเทศก็มีการปกครอง เมื่อมีการปกครอง มีรัฐ ก็มีผู้ปกครอง อย่างในสมัยก่อนก็มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นผู้ปกครอง และในประเทศไทยเราถือว่าพุทธศาสนาเป็นหลักที่นับถือทั่วแผ่นดิน มีคุณมหาศาลแก่ประเทศชาติและประชาชน ทางรัฐก็ต้องการให้พระศาสนาเจริญมั่นคงเป็นปึกแผ่น และเรามีพระสงฆ์มากมาย ก็อยากให้ฝ่าย**พุทธจักร**มีการปกครองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้ไม่ยุ่งไม่วุ่นวาย สงบเรียบร้อย แล้วก็ปฏิบัติศาสนกิจให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนได้เต็มที่

พระสงฆ์ทั้งหมดทั่วประเทศประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ รูป ทำอย่างไรจะให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก็ต้องเริ่มด้วยการปกครองอันเดียวกัน ก็เลยตกลงทางพระมหากษัตริย์ **ตั้งแต่ ร. ๕ เป็นจุดเริ่มแรก** ทรงให้พุทธจักรมีการปกครองอันเดียวกัน

ที่จริง กฎหมายคณะสงฆ์มีมาก่อนนั้นแล้ว ในรัชกาลที่ ๑ ก็มี แต่ยังไม่ได้จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ สมัยรัชกาลที่ ๕ จึงมี พรบ. คณะสงฆ์ รศ.๑๒๑ เรียกเต็มว่า **พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ รศ.๑๒๑** ตามพรบ. ฉบับนี้ ก็เกิดองค์การปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ **ที่เรียกว่า มหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นคำของในหลวงรัชกาลที่ ๕**

ต้องเข้าใจว่า "มหาเถรสมาคม" เป็นคำเฉพาะ หมายถึงองค์การปกครองนี้ ที่มีพระมหาเถระมาประชุมกัน มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธาน ไม่ใช่สมาคมในความหมายที่เกิดทีหลัง

คำว่า**สมาคม**ที่เราใช้ในปัจจุบันเป็นคำที่เกิดทีหลัง ไม่ใช่ว่าท่านมีทีหลัง ท่านมีก่อนเรานานเยอะ และต่างกันคนละความหมาย **มหาเถรสมาคมเกิดมาเพื่อให้คณะสงฆ์มีการปกครองรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน**

ประเทศไทยเราได้ยอมรับระบบนี้โดยตลอดต่อเนื่องมา แม้จะได้มี

การเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบประชาธิปไตย และรัฐบาลในระบบประชาธิปไตยมีการออก พรบ. คณะสงฆ์ใหม่ เป็น พรบ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ พรบ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และ พรบ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่เสริมฉบับ ๒๕๐๕ อีกที ก็เพียงแต่เปลี่ยนระบบการปกครองให้สอดคล้องกับฝ่ายบ้านเมืองที่เป็นระบบประชาธิปไตย หรือตามที่บ้านเมืองจะเห็นเหมาะสมเห็นควรว่าจะดี แต่ทั้งหมดนี้ก็อยู่ในหลักการเดียวกัน ที่จะให้การปกครองคณะสงฆ์รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ทางอาณาจักร ก็มีการปกครองที่มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหาร ในคณะสงฆ์ทางพุทธจักร ก็มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประมุข และทรงบัญชาการคณะสงฆ์ เราต้องเข้าใจความจริงอันนี้ไว้ก่อน

ที่นี้ ในเมื่อเรายอมรับหลักอันนี้อยู่ ซึ่งก็เป็นกฎหมายของบ้านเมืองนั่นเอง ถ้าเราจะทำอะไร ก็ไม่ใช่แค่ว่าจะมาอ้างความสามัคคี ก็ต้องดูสถานะที่จะมาอยู่ในความสามัคคีนั้นด้วย ถ้าเราจะเอาอะไรใครมารวมจัดการจัดงาน ก็เหมือนกับต้องดูว่าเราให้เกียรติแก่คณะสงฆ์หรือเปล่า อันที่จริงคำว่าให้เกียรติก็ยังไม่ถูก ต้องบอกว่าถูกต้องตามกฎหมายใหม่ ถูกต้องตามหลักการใหม่

ถ้าเรายอมรับให้มหาเถรสมาคมเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ ก็คือเป็นรัฐบาลของฝ่ายคณะสงฆ์ เมื่อเป็นรัฐบาลก็ต้องคุมหมัด ที่นี้ถ้าบอกให้มหาเถรสมาคมจัดงานร่วมกับกลุ่มโน้นกลุ่มนี้ ก็เหมือนกับว่า เราจะให้รัฐบาลไทยจัดงานระดับชาติ โดยบอกว่าจะร่วมกับบริษัทนั้นบริษัทนี้ มันก็ไม่ค่อยเหมาะ แต่ความจริงบริษัทอะไรทำอะไรก็ตาม ควรจะเข้ามาเป็นหน่วยงานที่ร่วมสนองงานที่รัฐบาลเขาวางแผนจัด ไม่ใช่มาเป็นองค์กรที่ร่วมจัดกับรัฐบาล

นี่ก็เหมือนกัน เขาเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์อยู่ เป็นรัฐบาลของ

พุทธจักร แล้วเราจะเอาองค์การนั้นนี้มาคู่เคียง มองแบบธรรมดาๆ
ก็คือไม่ให้เกียรติกัน แต่ที่จริงคือไม่ถูกต้องตามหลักการและตามกฎหมาย
แต่ที่แท้ ไม่ใช่แค่นั้นเท่านั้น ยังมีแง่ที่ต้องมองต่อไปอีก ซึ่งเป็นเรื่องที่ยิ่งกว่านั้นอีก แต่จะเข้าใจได้หรือมองออก ก็ต้องรู้ความเป็นไปขององค์การหรือกลุ่มอะไรๆ ที่เกี่ยวข้องนั้นๆ

มองสันตโตศกในแง่เป็นความรู้

ต้องย้อนกลับไปเรื่องสันตโตศกนิดหน่อยก่อน จึงจะเข้าใจเรื่องราวชัดขึ้น ภูมิหลังเรื่องสันตโตศกนั้นจะเข้าใจง่าย ๆ ก็เอาตอนที่เรื่องปรากฏเด่นชัดออกมาในสังคม เท่าที่จำได้ ตอนนั้น พลตรี จำลอง ฯ สมัครับเลือกตั้งในนามพรรคพลังธรรม ท่านโพธิรักษ์ก็ออกมาสนับสนุน ก็เกิดเป็นเรื่องราวทางสื่อมวลชน เช่นว่าพระมาอยู่กับการเมือง ก็เลยเป็นเรื่องที่เรียกว่ามีปัญหาเกี่ยวกับคณะสงฆ์ อันนี้เป็นภาษาง่าย ๆ แต่จริง ๆ แล้วเป็นการมีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายบ้านเมือง

ที่นี้ การที่เราไปพูดอย่างนั้นว่าท่านโพธิรักษ์มีปัญหาเกี่ยวกับคณะสงฆ์ ก็เหมือนกับว่าคณะสงฆ์เป็นกลุ่มหนึ่งที่แตกแยกกับโพธิรักษ์ หรือสันตโตศกนี้เป็นการพูดแบบภาษาชาวบ้าน แต่ในภาษาราชการใช้ไม่ได้ มันทำให้เข้าใจผิด เหมือนกับมีคนพวกหนึ่งตั้งตัวขึ้นมาแล้วบอกว่า เขาเป็นปฏิปักษ์กับท่านนายกฯ ทักษิณ ก็ไม่ถูก หรือมีโจรขโมยหรือผู้ก่อการอะไรคณะหนึ่งขึ้นมา ถ้าเขาบอกว่าเขาขบถต่อท่านทักษิณ มันก็ไม่ถูก มันเป็นเรื่องปัญหาต่อรัฐ หรือต่อกฎหมายบ้านเมือง ที่นี้เรื่องของสันตโตศก ก็เป็นกรณีปัญหาต่อระบบบริหารการคณะสงฆ์ ต่อพระศาสนาและกฎหมายบ้านเมือง

ตอนที่เกิดเหตุการณ์เกิดขึ้นนั้น ก็มีเรื่องวุ่นวาย คือทางสันตโตศกไม่ยอมรับการปกครองของคณะสงฆ์ ท่านโพธิรักษ์บอกว่า ท่านลาออกจากมหาเถรสมาคมแล้ว คำว่า "ลาออกจากมหาเถรสมาคม" ก็เป็นสำนวนชนิด

หนึ่ง แต่ความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังหรือตัวความหมายที่แท้ก็คือ ท่าน
ไม่ยอมขึ้นต่อการปกครองของคณะสงฆ์

ตอนนี้เรื่องก็กลายเป็นข้อถกเถียงกัน ประชาชนก็ไม่เข้าใจ หรือไม่
ชัด หรือกระทั่งสับสนกัน ว่าพระจะลาออกจากมหาเถรสมาคมนี้ คืออะไร
ทำได้ไหม หรือจะได้อย่างไร ที่นี่ก็มีหนังสือพิมพ์บางฉบับลงข่าว

ตามข่าวนั้น คิดว่าจำไม่ผิด ท่านพลตรีจำลองพูดได้ความว่า มหา
เถรสมาคมเป็นสมาคมหนึ่ง เมื่อเป็นสมาคม ก็ลาออกได้ซิ อาตมาได้อ่านดู
ก็เห็นว่า เอ...ท่านจะพูดเล่นใหม่ แต่การพูดเล่นในสถานการณ์แบบนี้เห็นจะ
ไม่เหมาะ คนกำลังสับสน กำลังเข้าใจผิด มันก็ยิ่งทำให้เขวกันใหญ่ คิดว่า
จำไม่ผิด เป็นวาตะของพลตรีจำลอง เมื่อท่านพูดไป ก็ยิ่งพาลสับสนใหญ่

ก็เลยเทียบให้ฟังว่า เหมือนกับรัฐบาลปกครองประเทศ มหาเถรสมาคม
ก็ปกครองคณะสงฆ์ เป็นรัฐบาลฝ่ายอาณาจักรกับรัฐบาลฝ่ายพุทธจักร ในฝ่าย
ของอาณาจักร หากมีชาวบ้านคนหนึ่งพูดว่า ฉันลาออกจากรัฐบาลไทยแล้ว
คุณจะมาปกครองฉันไม่ได้นะ อย่างปัจจุบัน ฉันไม่ชอบท่านนายกทักษิณ
ฉันลาออกจากรัฐบาลไทยแล้ว เพราะฉะนั้น ท่านนายกทักษิณ จะมาสั่ง
อะไรเกี่ยวกับฉันไม่ได้ อย่างนี้ได้ไหม มันก็ไม่ได้ นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อ
เป็นพระอยู่ในประเทศไทย ก็อยู่ภายใต้กฎหมายไทย กฎหมายคณะสงฆ์ก็
ปกครองทั่วประเทศ นี่ก็ปัญหาอันหนึ่ง

ที่นี้ปัญหาของท่านโพธิรักษ์ก็มีหลายเรื่อง เช่นเรื่องอวดอุตตริมนุสส
ธรรม และเรื่องของการบวชที่ว่าถูกต้องหรือเปล่า ไปจนกระทั่งว่าแต่งกาย
เลียนแบบหรือเปล่า ก็เป็นคดีความขึ้นศาล ศาลก็ไต่สวนว่ากันหลายปี ใน
ที่สุดก็ตัดสินออกมาว่าทางสันติอโศกผิด แล้วใช้วิธีลงอาญา ก็ปีไม่ทราบ

ที่พูดมานี้ก็คือว่า เป็นเรื่องที่ต้องรู้เกี่ยวกับกฎหมายบ้านเมืองด้วย
ตอนนี้กฎหมายไม่ใช่เฉพาะฉบับเดียว ไม่ใช่เฉพาะกฎหมายคณะสงฆ์เท่า
นั้น แต่มีกฎหมายอื่น ๆ ที่ศาลทางบ้านเมืองเอามาใช้ตัดสินไปแล้ว แต่ศาล

บ้านเมืองก็ต้องตัดสินตาม พรบ. คณะสงฆ์ด้วย เพราะกฎหมายคณะสงฆ์ เป็นกฎหมายที่บ้านเมืองตราออกมา แต่รวมความก็คือได้ตัดสินไปแล้ว

อันนี้ก็เป็นเรื่องที่เราจะต้องมองดูตามความเป็นจริง ว่าสถานะตามกฎหมายเป็นอะไรอย่างไร แล้วสถานะของสันตโตโคกในทางกฎหมายก็มี เรื่องที่เป็นมาอย่างนี้

ถึงตอนนี้ก็จะมีเรื่องซ้อนขึ้นมาอีกว่า ไม่ใช่แค่ว่าจะเอาหน่วยอะไร ย่อยๆ ในเมืองไทย มาจัดงานร่วมกับมหาเถรสมาคมเท่านั้น แต่ถ้าเรื่อง เป็นตามที่ว่านั้น มันอาจจะกลายเป็นเรื่องขององค์กรที่ผิดกฎหมายหรือ เปล่า ซึ่งจะต้องไปว่ากันตามกฎหมาย และรัฐบาลนี้แหละจะต้อง พิจารณาก่อน เพราะรัฐบาลเป็นผู้รักษากฎหมาย เป็นผู้ปฏิบัติตาม กฎหมาย แล้วก็ชอบพูดกันนักว่าจะจะเป็นนิติรัฐ จะให้เป็น rule of law ถ้าจะเอาอย่างนั้น ก็ต้องทำให้มันคงจริงจัง มิฉะนั้นจะมาอ้างกันได้ อย่างไม่ เพราะเรื่องแบบนี้ไม่ใช่จะมาอ้างกันได้ง่ายๆ ต้องทำให้เป็นแบบ อย่าง เป็นแบบแผน ต่อไปเบื้องหน้าประเทศไทยจะได้มีหลัก

นี่ก็เป็นปัญหาขึ้นมาว่าจะทำอะไร เท่ากับเป็นปัญหาซ้อนอีกชั้น แล้วถ้าเป็นอย่างนั้น ลองนึกดูว่า ถ้าเราเป็นมหาเถรสมาคม เขาจะให้ ทำงานกับกลุ่มที่ตัวรัฐอยู่ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย (แล้วก็บอกมานานแล้วว่า จะไม่ยอมเชื่อฟังตัวด้วย) ถ้าไปตกลงทำ ก็เท่ากับยอมรับฐานะทางกฎหมาย ของเขาหรือเปล่า แล้วตัวมหาเถรสมาคมเองจะมีความผิดไหม ถ้ามหาเถร-สมาคมคิด ตรงนี้ก็จะเป็นประเด็นขึ้นมาอีก รวมแล้วก็คือทำให้เกิดเรื่องยุ่งๆ

ความรู้ที่ทำให้รู้ทัน

ก็จะเล่าเรื่องของ “สันตโตโคก” ต่อไปอีกหน่อย ถ้าไม่ได้ทราบ ลักษณะวิธีของท่าน คนก็จะไม่เข้าใจว่ากรณีของท่านเป็นอย่างไร ยกตัว อย่างที่ท่านว่า ฉันลาออกจากมหาเถรสมาคมแล้ว ก็คือไม่ยอมขึ้นต่อการ

ปกครองของมหาเถรสมาคม

ตัวอย่างต่อจากนี้ก็มีเรื่องอวดอุตตริมนุสสธรรม มีพระวินัยบอกไว้ว่า ภิกษุอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีจริง ถ้าเจตนาอวด ก็เป็นปาราชิกขาดจากความเป็นพระภิกษุ แต่ถึงมีจริง ถ้าบอกแก่อุบาสก ก็เป็นอาบัติปาจิตตีย์ คือไม่พินิจ

ประเด็นที่หนึ่ง ว่ามีจริงหรือไม่มีจริง ก็ยกไปเรื่องหนึ่ง ไม่มีใครรู้ตัวท่าน เอาเป็นถือว่าอย่างนั้นก่อน

ประเด็นที่สอง ในแง่ที่ว่ามีจริง ก็มาดูลักษณะวิธีของท่านไว้เป็นความรู้ว่าท่านได้ทำอย่างไร ท่านก็อธิบายขึ้นมาเลย บอกว่า อ้อ.. วินัยบอกว่าบอกอุตตริมนุสสธรรมแก่อุบาสก เป็นปาจิตตีย์ อ้าว..ก็พวกลูกศิษย์หรือพวกคนที่ท่านบอกอุตตริมนุสสธรรมแก่เขา นั้น ไม่เป็นอุบาสกหรือ หรอก เขาเป็นอุบาสก ทำไม่จึงเป็นอย่างนั้น เพราะว่า อุบาสก..คือใคร ก็คือ คนที่เข้าถึงธรรม ที่นี้คนที่ท่านไปบอกไปอวดนี้ เขาก็เข้าถึงธรรมทั้งนั้นแล้ว เพราะฉะนั้นเขาเป็นอุบาสก เพราะฉะนั้นท่านไม่ผิด เพราะไม่ใช่บอกแก่อุบาสก

เรื่องอย่างนี้ต้องพูดกับพวกนักกฎหมาย จะเข้าใจได้ดี เป็นเรื่องความต่างของธรรมกับวินัยด้วย

ในวินัย เมื่อบัญญัติว่า ภิกษุบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่อุบาสก เป็นปาจิตตีย์ วินัยนั้นจะไม่ปล่อยทิ้งไว้ให้พระมาว่ากันเอง แต่จะให้คำจำกัดความไว้เสร็จว่า "อุบาสกคือใคร บุคคลที่เหลือ นอกจากภิกษุหรือภิกษุณี ชื่อว่าอุบาสก" นี่คือลักษณะของวินัย ซึ่งก็เช่นเดียวกับกฎหมาย เขาต้องมีคำจำกัดความให้ชัด เพราะเป็นเรื่องของรูปแบบ และการปฏิบัติในทางสังคม เขาไม่ทิ้งไว้ให้เป็นช่องโหว่ที่จะหาทางตีความกันง่าย ๆ

ลักษณะวิธีของท่านโพธิรักษ์นี้ ก็คือวิธีการที่สับสนระหว่างธรรมกับวินัย ยกตัวอย่างง่าย ๆ หนูเรียนอยู่มหาวิทยาลัย ถ้ามีคนๆ หนึ่งมา เขา

แต่งครูยปริญญา แล้วเขียนในปริญญาบัตรเอาชื่อเขาใส่ ว่าสำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิต ตำรวจจับเขาในข้อหาว่าปลอมปริญญา ผิดกฎหมาย แต่งตัวใส่ครูยปริญญา และก็มีปริญญาบัตร แล้วยังไปสมัครงานอีกด้วย อ้างตัวว่าเป็นบัณฑิต

คนนั้นก็อ้างว่า เอ้า... นี่นะ ความเป็นบัณฑิตอยู่ที่ความประพฤติดี และมีปัญญา ฉันศึกษาเล่าเรียนเยอะ ฉันมีความรู้มาก ลองทดสอบฉันดูก็ได้ ฉันเป็นบัณฑิตนะ อย่างนี้อ้างได้ไหม ก็อ้างไม่ได้ ใช่ไหม กฎหมายไม่ยอมรับ แต่ในทางคำสอนเป็นได้ เราสอนแก่บัณฑิตว่า อย่าไปติดอยู่แค่ว่า ปริญญา หรือแค่เสื้อครูยเท่านั้นนะ ความเป็นบัณฑิตที่แท้อยู่ที่คุณธรรม ความดีงามความประพฤติและสติปัญญา ต้องให้ได้อันนั้น จึงจะเป็นบัณฑิตจริงแท้ อันนี้พูดได้ใช่ไหม แต่มันไม่ใช่ข้อที่จะไปอ้างในการปฏิบัติทางสังคม นี่ก็เหมือนกัน หลักและความเป็นบัณฑิตในทางธรรมที่ว่านั้น ก็เอามาจากพระคาสณานั่นเอง

ที่นี้มาดูความเป็นพระภิกษุบ้าง แม้แต่ความเป็นพระภิกษุ ก็มีพุทธภาษิตอย่างในธรรมบทสอนไว้ว่า “อลงกโต เจปิ สมฺ จเรยฺย” เป็นต้น บอกว่า ถึงแม้จะแต่งกายใช้อาภรณ์ แต่หากเป็นผู้สงบ ผีกตแล้ว ดำเนินชีวิตที่ดีงามประเสริฐ เว้นจากการเบียดเบียน ท่านผู้นั้นจะเรียกว่าเป็นพราหมณ์ก็ได้ เป็นภิกษุก็ได้ หรือเป็นสมณะก็ได้ นี่คือหลักการแห่งธรรม หมายความว่า ความเป็นภิกษุที่แท้ ไม่ได้ขึ้นกับการโกนผม หนุนเหลืองท่มเหลือง แต่อยู่ที่สาระในตัวของผู้นั้น

แต่ที่นี้สมมติว่า ขณะที่พระกำลังนั่งเข้าพิธิบวชขนาดกันอยู่ แล้วมีโยมคนหนึ่งเข้ามาขอร้องด้วย บอกว่า พุทธภาษิตมีอยู่ว่า ถึงจะแต่งกายใช้อาภรณ์ แต่จิตใจสงบ ไม่เบียดเบียนใคร ก็เป็นภิกษุ นี่... ฉันก็เป็นภิกษุ ฉันก็ขอมีสิทธิ์นี้ด้วย อย่างนี้ได้ไหม ก็ไม่ได้ วินัยไม่ยอมให้ นี่คือการต่างระหว่างธรรมกับวินัย

ธรรมมุ่งที่สาระเนื้อแท้ ความเป็นบัณฑิตที่แท้ก็ดี ความเป็นพระภิกษุที่แท้ก็ดี อยู่ที่ธรรม คือคุณสมบัติในตัว แต่วินัยเป็นรูปแบบซึ่งมีขึ้นเพื่อจัดตั้งวางระบบ ที่จะฝึกหัดพัฒนาคนให้ก้าวขึ้นไปสู่ภาวะที่เป็นแก่น เป็นเนื้อแท้ให้ได้ แต่วินัยจะต้องยึดถือรูปแบบที่เป็นจริงและปฏิบัติได้ทางสังคม เช่นเดียวกับกฎหมายซึ่งก็เหมือนกับวินัย เพราะฉะนั้นจะเอาหลักคิดคำสอนไปอ้างกับกฎหมาย ก็อ้างไม่ได้ กฎหมายต้องตัดสินไปตามคำจำกัดความของกฎหมายที่เป็นรูปแบบ เช่นเดียวกับวินัย อันนี้เป็นตัวอย่าง ถ้าพูดกับนักกฎหมายซึ่งมีหลายท่านในรัฐบาล เขาเข้าใจ

ตามหลัก**ธรรมวินัย**นั้น ธรรมเป็นฐานและเป็นจุดหมายของวินัย หมายความว่า เราต้องการแก่นสารคือ**ธรรม** เช่น ความเป็นบัณฑิตที่แท้ และความเป็นพระภิกษุที่แท้ เราก็จัดตั้งวางระบบวิธีและระเบียบการคือ**วินัย**ขึ้นมา เพื่อเป็นเงื่อนไขหรือเป็นเครื่องเกื้อกูลหนุนเสริมให้บุคคลได้รับการพัฒนาขึ้นสู่ความเป็นเช่นนั้น แต่ทั้งนี้ ระบบระเบียบการจัดตั้งจัดการทุกอย่างทุกประการก็ต้องเป็นไปตามหลักความเป็นจริงแห่งกฎเกณฑ์และความเป็นเหตุเป็นผล ที่เรียกสั้นๆ ว่า**ธรรม** จึงว่าวินัยต้องอยู่บนฐานแห่งธรรม หรือมีธรรมเป็นฐาน

เป็นอันว่า ในหลักธรรมวินัยนี้ ธรรมกับวินัยโยงกันอยู่ และหนุนกัน เมื่อเราต้องการให้คนมีธรรมอย่างนี้ และเราจะจัดการกับสังคมมนุษย์ทั้งหมดที่มีคนมากมาย เราจะทำอย่างไร เราก็ทำระบบจัดตั้งขึ้น เช่นตั้งเป็นชุมชน แล้วก็วางระเบียบแบบแผน ให้คนได้รับสภาพแวดล้อมความสัมพันธ์และบรรยากาศ ที่จะมาเอื้ออำนวยช่วยชักนำเขาให้พัฒนาขึ้นมาสู่ธรรมนั้น เช่นเป็นระบบจัดตั้งที่เอื้อต่อการพัฒนาชีวิต ที่จะให้เขามีธรรมนั้น

ที่นี้ คนที่เข้าถึงธรรมแล้ว เขาก็มีคุณสมบัติที่ดีและมีความเข้าใจ เขาก็ไม่เอาหลักการแบบนี้มาอ้างเพื่อจะเล็งวินัย ถูกไหม คนที่เป็นบัณฑิตแท้แล้ว ใครเขาจะมาแต่งเครื่องแบบ มาเขียนปริญญบัตร เพื่อจะเอาไปอ้าง

หลอกคนละ มันก็เป็นไปไม่ได้ ธรรมกับวินัยก็สอดคล้องกันเอง คนที่มี
 ธรรมจริงก็ไม่ใช้ข้ออ้างทางวินัยมาเพื่อจะหาประโยชน์ให้แก่ตัวเอง เป็นอัน
 ว่าไม่มีปัญหาขัดแย้ง แต่ปัญหาอยู่ที่คนซึ่งมีวิธีการในการยกย่องให้คนที่รู้
 ไม่ทันหลงใหล เอาละ นี่ก็พูดให้เข้าใจเรื่องที่เป็นมา

เพราะฉะนั้น ในการพิจารณาเรื่องนี้ ก็กลายเป็นว่าเราจะต้องรู้ความ
 เป็นไป รู้สถานะ รู้กฎหมาย อะไรต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

ลาออกจากมหาเถรสมาคม - ลาออกจากรัฐบาลไทย

ถ้าเทียบก็เหมือนกับว่า สมัยนี้ รัฐบาลของท่านนายกฯทักษิณปกครอง
 ประเทศอยู่ แล้วมีคนกลุ่มหนึ่งเข้ามา เขาบอกว่าเขาขอลาออกจากรัฐบาลไทย
 และเขาขอตั้งเมืองพิเศษของพวกเขาขึ้นมา เป็นเมืองอิสระ ท่านนายกฯ
 ทักษิณจะยอมไหม

แล้วที่นี้ ยิ่งถ้ามีการจัดงานแข่งกัน ท่านนายกฯทักษิณอาจจะแพ้ ไม่
 ว่าจะจัดเรื่องอะไรก็แล้วแต่..แพ้หมด เหมือนกับคณะสงฆ์ก็เช่นเดียวกัน

ลองคิดดูซิ ท่านนายกฯทักษิณเข้ามาปกครองประเทศ มีทั้งคนดี
 และคนชั่วเยอะเยอะไปหมด มีคนติดยาเสพติด คนติดยาบ้า คนผีพ่นัน มี
 โจรผู้ร้าย คนขี้เกียจขี้คร้าน คนพิการ คนยากจนเข็ญใจ ท่านนายกฯ
 ทักษิณไม่มีสิทธิ์เลือกใช้ใหม่ เมื่อเข้ามาก็ต้องปกครองหมดทั้งประเทศ

ส่วนคนกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาขอตั้งเมืองพิเศษของพวกเขาขึ้น เป็นเมืองอิสระ
 นั้น เขาก็เลือกคัดเอาแต่คนดีมีสติปัญญาความสามารถ แล้วเขาก็พูดได้ซิ
 ว่าเมืองของฉันมีแต่คนดี เมืองของท่านทักษิณนี่แย่ มีแต่คนติดยาเสพติด
 เต็มไปด้วยอบายมุข มีการพนันมากมาย คนไร้คุณภาพเกลื่อนไปหมด ไม่
 ว่าจะทำอะไร เมืองอิสระนี่ก็เป็นต่อทุกอย่าง

นี่ก็เหมือนกัน ในคณะสงฆ์เวลานี้ก็เหมือนมีกลุ่มคนที่เป็นอิสระ ใช้
 ใหม่ และกลุ่มเหมือนอิสระนั้นเขาคัดเอามาแต่คนที่ตัวเขาตกลงเอาแล้ว ก็

มีแต่คนตามมาตรฐานที่ตัวต้องการ ก็พูดได้สบายซี ส่วนของคณะสงฆ์ ต้องปกครองพระซึ่งมาจากไหนก็ไม่รู้พื้นเพ ทั่วประเทศ ก็แพ้กัณฑ์

เหมือนกันแหละกับการจัดงานวิสาขบูชา ถ้ามองเป็นกลุ่มเป็นพวก แล้วมาจัดงานกัน มหาเถรสมาคม หรือคณะสงฆ์ ก็ต้องแพ้นั่นเอง กลุ่มเสมือนอิสระนี้เป็นกลุ่มจัดตั้งของเขาเลือกสรรแล้ว ส่วนมหาเถรสมาคมแลดูใหญ่ก็จริง แต่ว่าเนื้อในไม่มีอะไร เอาแค่พอคนเจอพระพุทธรูป อย่างว่า ที่เที่ยวให้ห่วยหลวมลอบทำการที่ไม่สุจริต เขาก็เหมาว่านี่ไงพระพุทธรูปของมหาเถรสมาคม แค่นี้ก็จบแล้ว มันก็ไปกันไม่ได้

รัฐบาลเป็นอย่างไร คณะสงฆ์ก็อย่างนั้นแหละ แต่ของคณะสงฆ์ยิ่งแยกว่ารัฐบาลของฝ่ายอาณาจักรอีกเยอะ เพราะอ่อนแอ เรื่อยเรื่อย ฉะฉาย แฉะ ว่ากันหัวเนี่ยอีเหละเขละขละ

แล้วหันกลับมาดูอีกที รัฐบาลท่านนายกฯทักษิณจะยอมไหม ให้มีเมืองพิเศษ ที่จัดตั้งขึ้นเป็นอิสระ มันไม่ได้ตั้งแต่ต้นแล้ว เพราะฉะนั้น เรื่องจัดงานวิสาขบูชา ที่จะเอากลุ่มโน้นกลุ่มนี้เข้ามา ว่าจะให้สามัคคีจัดรวมกันนั้น ดูแล้วมีเรื่องต้องพิจารณาหลายชั้น เป็นเรื่องของการบริหารกิจการบ้านเมือง เรื่องของรัฐธรรมนูญ เรื่องของนิติศาสตร์ มาหมดเลย ไม่ใช่จะพูดกันง่ายๆ ฉะฉาย

หน้าตา ให้คนอื่นทำถวาย แต่เนื้อตัว มหาเถรฯ ต้องทำเอง

อีกประเด็นปลีกย่อยที่แฝงอยู่ในนี้ ก็ขอแทรกว่า พูดถึงความคิดเห็นของอาตมา ในการจัดงานที่แท้นั้น คิดว่าความจริง เราไม่ควรเอาคณะสงฆ์มาเป็นผู้จัด ถ้ารัฐบาลอยากให้คณะสงฆ์เป็นใหญ่ ก็ให้เป็นไปตามหลักของกฎหมาย

เราอาจจะวางรูปงานในแง่ว่า คณะสงฆ์ท่านเป็นใหญ่ ท่านบริหารงานพระศาสนา เมื่อเราจัดงานใหญ่ ก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะสงฆ์ แต่เราจะจัดให้ได้ผล ไม่ต้องให้ท่านลงมาจัดเอง เราก็เอาองค์กรหรือกิจการ

เอกชนที่ดีที่เก่ง มาเสนอคณะสงฆ์ ขออาสาให้องค์กรนี้จัดให้แก่คณะสงฆ์ ได้ไหม หรือแม้แต่จัดในนามคณะสงฆ์ ก็น่าจะได้ผลดีกว่าให้คณะสงฆ์จัด

แม้แต่ถ้าทางสันติอโศกจะสามัคคีจริง ก็ต้องมาในรูปแบบที่เสนอตัวต่อคณะสงฆ์ ไม่ใช่จะมาทำตัวคู่แข่งหรือมาร่วมจัด ก็มาเสนอตัวชี้ว่า ข้าพเจ้าสันติอโศก มีความปรารถนาดีต่อการพระศาสนาและประเทศชาติ ขออาสาจัดงานวิสาขบูชาให้ อย่างนี้จะถูกต้องกว่า

รัฐบาลก็ต้องทำในรูปแบบนี้ คือนำเอาสันติอโศกไปเสนอต่อคณะสงฆ์ ว่า จะอาสาช่วยจัดให้ แต่ที่นี้ปัญหาที่อาจจะมาในแง่ของกฎหมายที่มีเรื่องอะไรต่างๆ ว่าจะเป็นไปได้หรือเปล่า นั่นก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องแยกไปพิจารณา แต่โดยวิปฏิบัติมันน่าจะเป็นอย่างนี้ ไม่ใช่ยกขึ้นมาว่าคณะสงฆ์ร่วมจัดกับสันติอโศก อันนั้นมันไม่น่าจะเป็นไปได้

นั่นคือ กรณีนี้เรื่องได้เริ่มต้นมาผิด เมื่อเริ่มต้นผิดแล้ว ก็สับสนวุ่นวายไปหมด เพราะฉะนั้น เราต้องเตรียมใจรับว่าเรื่องที่เริ่มต้นมาผิดมันต้องมีปัญหาเกิดมาก ก็ต้องเริ่มต้นใหม่ให้ถูก

อย่างที่พูดเมื่อก็ที่ว่า มีกลุ่มนี้กลุ่มนี้มาสมานฉันท์กัน นั่นคือตั้งต้นมาผิด เหมือนกับไปตั้งกลุ่มเหล่านี้ให้มีสถานะเสมอมหาเถรสมาคม แทนที่จะว่า รัฐบาลเห็นว่าพวกคุณมีความสามารถก็เลยพาไปหามหาเถรสมาคม หรือแม้แต่ไปบอกมหาเถรสมาคมว่า เอ...จะเอาพวกนี้มาจัดถวายดีไหม

ถึงตอนนั้นแล้ว วิธีแก้ไขก็คือ เริ่มต้นใหม่ ที่ว่าเริ่มต้นก็คือโดยรัฐบาลจะเป็นใครก็สุดแล้วแต่ แต่ควรจะเป็นท่านนายกฯ ในฐานะที่เป็นหลัก เป็นหัวหน้ารัฐบาลที่ดูแลรักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายทั้งหลาย จะต้องหารือกับมหาเถรฯว่า งานนี้ ตกลงท่านเห็นว่าอยากจะให้เป็นอย่างไร

ถ้าพูดอย่างภาษาชาวบ้านก็คือต้องให้เกียรติท่าน แต่ที่จริงก็คือทำให้ถูกต้องตามหลักการ ที่เป็นเรื่องของตัวบทกฎหมาย ให้ได้รับความเห็นชอบแล้วก็จะทำให้เกิดความรู้สึกสอดคล้องกลมกลืนกันได้ ไม่เช่นนั้นก็จะขัดแย้ง

กันหมด อย่างที่ว่าแล้ว คือเทียบกับรัฐบาลท่านนายกฯทักษิณ บอกว่าท่านจะเอาไหมล่ะ ให้พวกองค์กรย่อย ๆ มาทำงานระดับเดียวกับรัฐบาล

ในประเด็นเดียวกันนี้ มีข้อปลีกย่อยอีกนิดหน่อย แต่เป็นเรื่องสำคัญมาก คือ การจัดงานนี้ที่จริงเป็นเรื่องระยะสั้น แม้จะเป็นงานใหญ่ ก็เป็นเรื่องที่เห็นด้านหน้าตา

ที่จริง ท่านนายกฯ ก็หวังดี คืออยากให้หน้าตาของพระพุทธศาสนาของไทยนี้ใหญ่ แต่ถ้าน้ำตาดี แต่เนื้อตัวเต็มที มันก็ไปไม่รอด เพราะฉะนั้นถ้าจะให้ดี ต้องดูที่เนื้อตัวด้วย และเนื้อตัวนี้แหละเป็นหลัก เป็นของจริง

เมื่อก็บอกแล้วว่า ด้านการจัดงาน เราสามารถให้องค์กรหรือหน่วยย่อยจัดได้ หรือด้านหน้าตานี้ ให้ส่วนย่อยเขาจัดซะ ให้องค์กรย่อยมาอาสากับคณะสงฆ์ แต่ด้านเนื้อตัวเป็นเรื่องของคณะสงฆ์เอง และเป็นเรื่องระยะยาว

ถ้ารัฐบาลหวังดีต่อพระศาสนาและประเทศชาติ และจะเอาจริง ก็แยกเป็นสองส่วน *หนึ่ง* เรื่องหน้าตาก็ทำอย่างไรว่า อาจจะทำองค์อะไรมานำเสนออาสาจัด

สอง เนื้อตัวอย่าทิ้ง แต่ต้องเน้นที่สุดเลย บอกแล้วว่าเวลานี้ ที่จริงหลายเวลามานักแล้ว คณะสงฆ์อ่อนแอ ปล่อยปละละเลย เฉื่อยชา ต้องว่าท่าน ถึงเวลาที่ท่านต้องยอมรับฟัง เพราะแย่งจริงๆ เสื่อมเหลือเกินแล้วอะไรกัน ตั้งแต่ประชาชนชาวบ้านขึ้นไปจนแม้แต่รัฐบาลก็ยังไม่เข้าใจ เขายังไม่รู้สถานะของท่าน

มีอย่างหรือ ท่านเป็นผู้บริหารการพระศาสนา แล้วขณะนี้รัฐบาลและชาวบ้านไม่รู้เลย เขามองว่า มหาเถรสมาคมเป็นองค์กรหนึ่ง ที่อยู่แค่ระดับเดียวกับสันตติโศก ที่จะมาสมานฉันท์ หรือมาสามัคคีกัน นี่แสดงว่าสถานะของท่านมันแย่มากแล้ว แล้วทำไมจึงแย่งอย่างนี้ ท่านต้องสำรวจตัวเองว่าเราเป็นอย่างไร แสดงว่าเราประมาท ปล่อยปละละเลยกันมานาน ต้องรีบปรับปรุงตัวเองแล้ว

ดูสิ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในพระศาสนาแม้แต่ยังทำให้คนไม่เห็นความสำคัญของมหาเถรสมาคม ทั้งที่ท่านปกครองคณะสงฆ์อยู่ คนก็เห็นก็ได้ ยืนกันเรื่อย เช่น เดี่ยวข่าวหนังสือพิมพ์ออกมาว่า พระรุดงค์ไปทำไม่ดีที่นั่นที่นี่ มีแต่ข่าวร้ายมาแล้วก็ผ่านไป แต่มันไม่ผ่านไปเปล่า มันปรุงแต่งเป็นภาพร้ายของพระและภาพลบของพระศาสนาที่ฝังอยู่ในความคิดจิตใจของประชาชน ทำให้ภาพดีงามเก่าๆ ที่สะสมกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษโบราณค่อยๆ เลือนลางลงไป และท่ามกลางข่าวเหล่านั้น คนก็ไม่เคยเห็นว่าคณะสงฆ์จะช่วยแก้ไขอะไร หรือมีหน้าที่การงานอะไร

ที่จริง มหาเถรสมาคมจะทำงานๆ ก็ได้ ออกประกาศชี้แจงบ้าง ออกใบบอกแจ้งขอความร่วมมือไปยังสื่อมวลชนบ้าง ขอให้สื่อมวลชนช่วยแจ้งแก่ประชาชนว่า พวกที่มารุดงค์ลักษณะแบบนี้ มีพฤติกรรมอย่างนี้ ผิดหลักพระศาสนา อย่าไปเชื่อถือ หรือให้แนวที่ชาวบ้านจะสังเกตว่าเป็นพระจริงหรือพระปลอม คนก็จะได้มีหลัก และสื่อมวลชนก็จะได้เห็นความสำคัญว่า คณะสงฆ์ไม่ได้ปล่อยปละละเลย ท่านไม่ได้ยอมรับว่าพฤติกรรมอย่างนั้นๆ ถูกต้อง และเขาก็จะมีหลักที่อ้าง มันก็จะดีขึ้น

แต่นี้ไม่เอาทั้งนั้น ก็ร้ายๆ เดี่ยวข่าวพระรุดงค์ทำเรื่องน่าอัปยศ พระที่โน่นมั่วสุมเล่นการพนัน พระที่นั่นค้ายาเสพติด พระจริงพระปลอมไม่รู้ ท่านก็ปล่อยเรื่อยไป วัดในชนบทไม่มีกำลังทำศาสนกิจที่จะให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนสมตามพระพุทโธวาท ท่านก็ไม่ชวนชวยอะไร หนึ่งงานเนื้อตัวทั้งนั้น ท่านจะต้องคิดแก้ไขจัดทำตลอดทุกกาลทั้งวันคืน

ในที่สุด เรื่องของคณะสงฆ์ก็มาสัมพันธ์กับรัฐบาล ถ้าท่านนายกฯ ทักษิณมีความหวังดีต่อพระศาสนาและสังคมประเทศชาติในด้านเนื้อตัวจริงๆ ก็เอาตรงนี้เลย ยกเรื่องขึ้นมากกระตุ้นคณะสงฆ์ เรียกร้องให้มีการปรับปรุงกิจการบริหารให้ได้ผล เพราะว่าถึงเราจะแต่งหน้าแต่งตาดี แต่เนื้อตัวพิกลพิการเป็นโรคเรื้อน ก็ไปไม่รอด

เป็นอันว่า เนื้อตัวที่ต้องเอาที่คณะสงฆ์ หน้าตานั้นไม่สำคัญเท่าไร งานหน้าตาท่านนายกฯยังออกโรง แล้วงานเนื้อตัวทำไมไม่ออกโรง งานเนื้อตัวเรื่องใหญ่ งานเนื้อตัวสำคัญกว่า ท่านจะเจียบได้อย่างไร

เอาง่าย ๆ อย่างโบราณราชประเพณี ในหลวงทรงมีพระราชปวงญาไปยังคณะสงฆ์เป็นระยะๆ บางครั้งทรงเห็นการพระศาสนาในด้านนั้นด้านนี้อ่อนแอเสื่อมโทรม ในหลวงบางพระองค์ก็ทรงมีพระราชปวงญาไป เช่นเคยมีพระองค์หนึ่ง ทรงเห็นว่าการศึกษาของคณะสงฆ์ย่อหย่อน ก็ทรงมีพระราชปวงญาไปยังสมเด็จพระสังฆราชว่า เอ...รู้สึกว่ เวลาไม่ค่อยมีพระเถรเปรียญ คล้าย ๆ ว่าพระองค์มีพระราชศรัทธา ก็ไม่สมพระราชศรัทธา

ปรากฏว่าคณะสงฆ์ตื่นตัวใหญ่เลย สมเด็จพระสังฆราชทรงประชุมพระมหาเถระ มีมติให้ส่งเสริมจัดการศึกษาให้พระเถรเล่าเรียนกันให้มาก จะได้เป็นการฉลองพระราชศรัทธา

ท่านนายกฯทักษิณอาจจะอนุวัตตามพระราชประเพณีนี้ก็ได้ ท่านอาจจะถามไปยังคณะสงฆ์ในจุดต่างๆ ที่เห็นว่าย่อหย่อนอ่อนแอ ว่า เอ...เวลานี้หน้าเป็นหน่วยงานพระศาสนาในด้านนั้นๆ ดูเหมือนจะเป็นอย่างนี้ๆ อ่อนแออย่างนี้ๆ ตั้งคำถามแบบมีข้อสังเกตไปให้ท่านเลยว่ เสียอย่างไร อ่อนแออย่างไร

นั่นคือ ท่านนายกฯทักษิณต้องเอาที่เนื้อตัว ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่พระศาสนาและประชาชนจริงๆ และคนเขาก็จะได้ไม่ว่าท่านจะเอาแต่หน้าตา

เนื้อตัว ที่ทุกหน่วยช่วยทำได้

ต่ออีกนิด ที่จริงนั้น แม้แต่ในเรื่องการจัดงาน ที่ว่าเป็นด้านหน้าตา นั้น ถ้ามองให้ดี ก็มีส่วนที่เป็นเรื่องเนื้อตัวอยู่ด้วย ซึ่งล้วนแต่สำคัญและน่าจะเป็นโอกาสจัดการเสียด้วย พร้อมกับการปรับปรุงการบริหารคณะสงฆ์

๑) อย่างที่ว่แล้ว การตั้งเมืองอิสระในประเทศไทยนี้ โดยไม่ขึ้นต่อรัฐ-

บาลไทยนั้น ทางรัฐยอมไม่อาจยอมได้ แต่รัฐน่าจะพิจารณาหรือไม่ว่า ทางด้านพุทธจักร เมืองไทยกลับปล่อยปละละเลยให้มีกลุ่มเสมือนอิสระ ที่อยู่กันมาแบบเรื่อยๆ เบื่อยๆ รัฐน่าจะคิดกันให้จริงจังไหมว่า สภาพอย่างนั้นมีผลร้ายผลดีอย่างไร เป็นปัญหาแบบค้ำคาหรือคาราคาซัง ที่แสดงถึงความไม่เรียบร้อยอ่อนแอของรัฐเองด้วยหรือไม่ ควรดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ค้ำคาให้จบสิ้นลงไปด้วยดีกันเสียทีหรือไม่

๒) ที่บอกว่าจะจัดงานร่วมกันให้เป็นการสามัคคีนั้น จุดแท้จริงที่จะให้เกิดสามัคคี ก็อย่างที่บอกแล้วว่าไม่ใช่อยู่ที่การมาร่วมกันจัดงาน แต่กระนั้นโอกาสแห่งการสร้างสามัคคีก็อยู่ในตอนนี้องนี้แหละ คือ กลุ่มหรือองค์กรหรือหน่วยย่อยที่เข้ามาเกี่ยวข้องนั้น เช่นสันตือโกศเป็นต้น ลองมาคิดมุ่งเพื่อประโยชน์สุขของพุทธชนกันจริงๆ และสละทิฐิฐานะเป็นต้น ตรวจสอบพิจารณาความเป็นไปเป็นมา ถ้ามีอะไรผิดพลาดก็มาหาทางแก้ไขปรับปรุงให้ส่วนรวมประสานเข้ากันได้ ก็จะเป็นสามัคคีที่แท้จริง ซึ่งไม่ใช่เป็นการมาสามัคคีจัดงานร่วมกัน แต่ที่แท้กลายเป็นสามัคคีที่จะจัดงานแข่งกัน อันเห็นได้ชัดว่าไม่มีใจที่จะสามัคคีกันจริง

ท้ายนี้ก็ย้ำอีกที คือ ต้องเข้าใจก่อนว่า ที่พูดนี้ไม่ได้หมายความว่าไม่พอใจอะไรใครๆ เช่นอย่างในสันตือโกศ แต่เป็นการพูดตามหลักการ และเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องให้คนเกิดความรู้เข้าใจเรื่องราวตามที่มันเป็น

ความจริง สันตือโกศนี้ ก็ดีต่อกันมา คือรู้จักชาวสันตือโกศมาประมาณ ๒๐-๓๐ ปี ตั้งแต่สมัยที่อยู่ในกรุงเทพฯ ชาวสันตือโกศที่เป็นระดับแกนๆ ก็ไปที่กุฏิบ่อย ไปช่วยงานบ้าง ไปสนทนาอะไรต่างๆ บ้าง แต่ทางนั้นเขาไม่พอใจคณะสงฆ์ เขาก็ติเตียนคณะสงฆ์และสภาพการพระศาสนาทั่วไปมากมาย อาตมาก็ไม่ว่าอะไร เพราะที่เขานั้นเป็นจริงก็มาก

แต่เราก็ติงว่า คุณอย่าไปติว่าอย่างเดียว บางอย่างก็ต้องเห็นใจบ้าง เหมือนอย่างพวกพระที่ประพฤดิเลว ในด้านหนึ่งเราต้องเห็นใจว่า มันมี

เหตุปัจจัยทางสังคมที่ทำให้คนเหล่านั้นเป็นอย่างนั้น เราจะไปด่าว่าติเตียน
 อย่างเดียวไม่ได้ ต้องมองในแง่เห็นใจบ้าง เห็นใจแต่ไม่ใช่ตามใจ เพื่อจะได้
 เข้าใจตามความเป็นจริง ทั้งด้านบวก ด้านลบ ไม่เช่นนั้นเราก็จะไปมองด้าน
 ลบอย่างเดียว เมื่อรู้ว่าเป็นอย่างนี้ ด้านหนึ่งเห็นใจเขา และพร้อมกันนั้นก็
 ต้องหาทางแก้ไข ไม่อยากให้เป็นแต่ด้านลบ จะอย่างไรก็แล้วแต่ ขอให้
 คิดมุ่งประโยชน์ส่วนรวมจริง ๆ

ทางธรรมกายก็เหมือนกัน ในทางส่วนตัวก็เป็นมาดี แม้แต่ในแง่หลัก
 การ ที่เป็นเรื่องของประโยชน์ส่วนรวม เกี่ยวกับประชาชน เกี่ยวกับพระศาสนา
 ก็ไม่ได้ทำอะไร เราก็จะไปตามหลักเท่านั้น คือชี้แจงว่าอะไรเป็นหลักการ ตาม
 หลักฐานว่าอย่างไร หากเป็นความเห็น คุณก็บอกว่าเป็นความเห็นของคุณ อย่า
 บอกว่าเป็นหลักการ เมื่อไม่มีปัญหาในเรื่องส่วนตัว ก็ทำให้เราพูดได้เต็มที่

จะเป็นสันติโลกก็ตาม ธรรมกายก็ตาม ท่านพลตรีจำลองก็ตาม ทุก
 หน่วยทุกองค์กร ขอให้มาทำการต่างๆ ด้วยความมีใจมุ่งหวังเพื่อประโยชน์
 ของประเทศชาติประชาชนจริงๆ แล้วก็ว่ากันตรงไปตรงมา พูดกันตรงๆ
 โดยมีความจริงใจต่อกัน

เมื่อเราหวังดีต่อส่วนรวม มุ่งเพื่อประโยชน์ของสังคมประเทศชาติ ก็
 ว่ากันไปเลย อะไรที่เป็นคุณความดีของท่าน หรือท่านทำที่เป็นความดี ก็
 อนุโมทนา อะไรผิดอะไรถูก ก็ว่าไปตามหลักตามธรรม

เมื่อมาถึงงานระดับประเทศชาติ เรื่องของสังคม เรื่องของพระศาสนา
 ส่วนรวม มักเกิดความเสียดาย เพราะจะมีเรื่องการฉวยโอกาสและการใช้วิธีการ
 ทางการเมืองเข้ามา เพราะฉะนั้นจะต้องหลีกเลี่ยง ต้องมีสติระวังไว้ว่าเรา
 จะไม่ยอมฉวยโอกาส เราจะไม่ใช่วิธีการทางการเมือง เราจะใช้ความจริงใจ
 มุ่งต่อประโยชน์ที่แท้จริงของประเทศชาติ แล้วก็ว่ากันตรงไปตรงมา

ชอบแสดงความเห็น แต่ไม่หาความรู้

ในสังคมไทยเวลานี้ ผู้คนนอกจากชอบแสดงความคิดเห็น แต่ไม่ชอบหาความรู้แล้ว แทนที่จะพยายามทำความเข้าใจและการปฏิบัติของตนให้เป็นไปตามธรรม ก็ถนัดแต่เอาธรรมมาว่าไปตามความคิดเห็น

แล้วไปๆ มาๆ ก็เขว คือ กล้าแสดงความคิดเห็น แต่หวาดเกรงความรู้ มุ่งแต่จะเอาอกเอาใจกัน จนกลัวความจริง แยกไม่ออกระหว่างความรู้กับความรู้อีก แยกไม่ได้ระหว่างสถานการณ์แห่งเมตตาธรรมกับสถานการณ์แห่งอุเบกขาธรรม หรือประสานไม่ได้ระหว่างเมตตาธรรมกับความถูกต้องตามธรรม หรือไม่ก็ชอบอ้างเอาเมตตามาพรางตัวเป็นเปลือกหุ้มบังเนื้อแท้ที่เป็นเพียงโมหาคติและภยากติ เลยได้แค่การประนีประนอม กล่อมเกลี้ยง โดยมองไม่เห็นภัยพิบัติอย่างยั่งยืนที่รออยู่ข้างหน้า

จัดงานวิสาขบูชา

อย่าอยู่แค่หน้าตา ต้องไปให้ถึงเนื้อตัว

พระพรหมคุณาภรณ์
(ป. อ. ปยุตฺโต)

วิสาขบูชา

๑๖-๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘